

Vidljivost rustičnih vila na otoku Korčuli u BAZI antičkih lokaliteta Republike Hrvatske

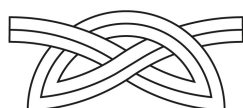
Jelinčić Vučković, Kristina; Ožanić Roguljić, Ivana; Turkalj, Kristina

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:291:284024>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-26**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Kristina Jelinčić Vučković, Ivana Ožanić Roguljić, Kristina Turkalj Institut za arheologiju, Jurjevska 15, 10000 Zagreb

Uvod

Dominantni oblik naseljavanja jadranskih otoka u rimsko i kasnoantičko doba bile su rustične vile. Ove vile predstavljaju ključne elemente ruralne arhitekture i života u antičkom razdoblju, a njihova prisutnost i transformacija oslikavaju ekonomsku i socijalnu dinamiku regije. Otok Korčula nije iznimka; njegova povijest obiluje tragovima ovih objekata. Detaljna topografska i arheološka istraživanja, provedena kroz protekla stoljeća, omogućila su značajan napredak u razumijevanju rasporeda i funkcije rustičnih vila na ovom otoku.

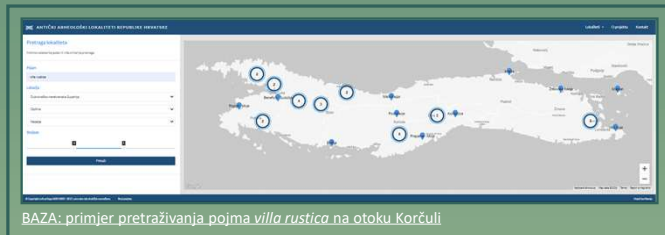
Povijesni pregled istraživanja

Interes za arheološke nalaze na Korčuli datira još iz 19. stoljeća. Prvi značajan doprinos u istraživanju topografije otoka i identifikaciji rustičnih vila dali su istraživači poput D. Radića i I. Borzića. Kasnija iskopavanja, koja su provodili F. Oreb, I. Borzić, M. Fileš i H. Potreba, pridonijela su detaljnijem razumijevanju rasporeda i karakteristika tih vila. Iako su istraživanja bila relativno ograničena, omogućila su formuliranje osnovnih zakonitosti o smještaju rustičnih vila, kako ih je M. Zaninović opisao u svom radu.

Raspored i funkcija rustičnih vila

Raspored rustičnih vila na Korčuli i drugim jadranskim otocima često odražava važnost plodnih područja za ruralni život. Analizom topografskih i arheoloških podataka, može se primijetiti pojačana koncentracija vila u blizini značajnih plodnih površina, poput Blatskog polja. Ova koncentracija sugerira da su vile bile usmjerene na iskorištavanje obradivih površina, dok je pristup obali bio sekundaran. Ova dinamika ukazuje na samoodrživost gospodarstava koja su bila manje ovisna o trgovini i više usmjerena na vlastitu proizvodnju hrane.

Oko manjih obradivih površina, poput onih u Smokvici i Čari, moguće je pronaći ostatke drugih lokaliteta koji su se razvijali u sličnim uvjetima. Takvi nalazi potvrđuju važnost zemljoradnje za opstanak rustičnih vila. Slična situacija zapažena je i na drugim dalmatinskim otocima, gdje se svaka plodna površina iskorištavala za smještaj antičkih ruralnih lokaliteta.

BAZA: primjer pretraživanja pojma *villa rustica* na otoku Korčuli

Analiza baze podataka

Pretraživanjem BAZE antičkih lokaliteta Republike Hrvatske (<http://baza.iarh.hr/public/locality/map>), koja sadrži podatke o rustičnim vilama na Korčuli i okolnim otočicima, identificirano je ukupno 38 lokaliteta. Baza uključuje detalje o 75 bibliografskih jedinica koje se odnose na važne lokacije poput Banje (Smokvica), Beneficij – Gudulija, Blatsko polje, Bradat – Mirje i mnoge druge. Ovi podaci omogućuju detaljnu analizu rasporeda i značaja rustičnih vila na Korčuli te pružaju uvid u arhitektonske i ekonomske aspekte ruralnog života u ovom području.

Dominacija rustičnih vila na otoku Korčuli tijekom rimskog i kasnoantičkog razdoblja odražava važnost zemljoradnje i samoodrživosti u ruralnim zajednicama. Povijesna i arheološka istraživanja, zajedno s detaljnom analizom dostupnih podataka, omogućuju bolje razumijevanje ovog aspekta antičkog života. Prikupljeni podaci iz baze antičkih lokaliteta pružaju vrijedan uvid u rasprostranjenost i značaj rustičnih vila te pomažu u rekonstruiranju povijesnog i kulturnog konteksta ovog dijela Jadranskog mora.

Korištenje BAZE za istraživanje arheoloških lokaliteta pruža detaljan uvid u istraživački rad, omogućujući pristup sveobuhvatnim podacima i vizualnim materijalima. Ovaj pristup omogućuje temeljitu analizu i pripremu znanstvenih i popularnih radova, čime se doprinosi širenju znanja i razumijevanju antičkog života na jadranskim otocima.

Lokalitet *Velo poje* (BAZA: S. Krznar, 2024. g.)

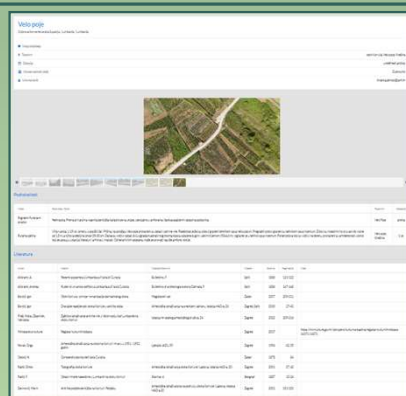
Lokalitet *Velo poje* (BAZA: A. Rendić, 1968. g.)

Primjer: analiza pojedinog lokaliteta

Odabirom specifičnog lokaliteta, poput rustične vile na Korčuli, možemo pristupiti sljedećim informacijama:

- Kategorije nalaza:** Detaljno prikazivanje različitih nalaza pronađenih na lokalitetu, uključujući keramičke fragmente, građevinske elemente i druge artefakte.
- Objavljeni podaci:** Pregled gdje su ti podaci objavljeni, bilo u znanstvenim časopisima, monografijama ili izvještajima s terenskih istraživanja.

Pored pisanih izvora, pregled lokaliteta je obogaćen vizualnim materijalima poput fotografija i crteža, ako su dostupni u Digitalnom repozitoriju Instituta za arheologiju (DIARH) i ARHINDOKS-u Instituta za arheologiju. Također, kolege i suradnici često ustupaju fotografije iz svojih fototeka ili sa svojih terenskih posjeta, čime se dodatno obogaćuje sadržaj baze podataka.

BAZA: primjer analize lokaliteta *Velo poje*

Primjer: pretraživanje pojma tjesak

- Pretraživanje tjesaka:** U BAZI se može pretraživati po pojmu „tjesak“ kako bi se pronašli lokaliteti s ostacima proizvodnje vina ili ulja. Pretraživanje pokazuje postojanje tjesaka na 6 lokaliteta. Međutim, ovo može sugerirati samo djelomičan uvid u stvarno stanje, jer je moguće da je proizvodnja vina i ulja bila prisutna i na više lokaliteta, ali još nije otkrivena ili objavljena zbog ograničenih istraživanja.
- Interpretacija:** Niska brojnost prijavljenih tjeskova može odražavati stanje istraženosti i objavljenosti, a ne stvarnu prisutnost tih objekata. Moguće je da su postojali tjesaci na drugim, manje istraženim lokalitetima, posebno ako su ti objekti bili manji ili su služili samo za potrebe samog imanja.

BAZA: primjer analize pojma *tjesak*

Primjer: odabir pojma

Kod korištenja BAZE za istraživanje arheoloških lokaliteta, postupak se može strukturirati na sljedeći način:

Pretraživanje pojmova: Prvi korak je unos specifičnih pojmova u tražilicu BAZE. Ovi pojmovi mogu uključivati nazive lokaliteta (npr. „villa rustica“) ili specifične arheološke termine (npr. „tjesak“). Pretraživanje omogućuje pronalazak relevantnih lokaliteta i pruža osnovne informacije o temama od interesa.

Temeljito čitanje podataka: Nakon pronalaska lokaliteta, sljedeći korak je detaljno proučavanje svih dostupnih podataka za svaki pojedinačni lokalitet. Ovo uključuje analizu zabilježenih nalaza, njihovu klasifikaciju i pregled izvora informacija.

Pregled literature: Treći korak je pregled literature navedene u bazi. To uključuje proučavanje znanstvenih radova, izvještaja i drugih relevantnih publikacija koje su korištene za dokumentiranje lokaliteta i nalaza.

Na primjeru otoka Korčule, koji ima detaljno istražene topografske i arheološke podatke, BAZA se pokazuje kao iznimno koristan alat. S obzirom na intenzivno istraživanje i opsežnu bibliografiju, BAZA pruža solidnu osnovu za daljnja istraživanja, pripremu znanstvenih radova, kao i popularizaciju rezultata za širu javnost.

Široko pretraživanje u svrhu detaljnije studije:

Korisno je istražiti i druge pojmove povezane s rustičnim vilama:

- Pretraživanje za dodatne pojmove:** Možete pretraživati i pojmove kao što su „area“ (4 lokaliteta), „stipites“ (2 lokaliteta), „arbores“ (1 lokalitet), „canalis rotunda“ (3 lokaliteta), „nadgrobni spomenici“ (7 lokaliteta), „natpisi“ (6 lokaliteta), „novac“ (5 lokaliteta), i „grob“ (13 lokaliteta). Ovi podaci mogu pružiti dodatne uvide u različite aspekte života na rustičnim vilama i pomoći u tematskim istraživanjima.

3. Metodologija korištenja BAZE

- Unos pojma:** Upisivanje specifičnih pojmova u tražilicu BAZE omogućava pronalazanje relevantnih lokaliteta.
- Analiza podataka:** Temeljito čitanje podataka za svaki lokalitet omogućava razumijevanje nalaza i njihovih karakteristika.
- Daljnje istraživanje literature:** Čitanje navedene literature u bazi pomaže u širem razumijevanju i potvrđivanju informacija o lokalitetima.

Zaključak: Korištenje baze podataka BAZA pruža temeljitu početnu točku za istraživanje rustičnih vila, kao što su ovaj prikazane na otoku Korčuli. BAZA nudi pristup raznim arheološkim podacima i literaturi, što omogućava detaljno istraživanje različitih aspekata kao što su proizvodnja vina i ulja, termalne strukture i drugi relevantni elementi. Temeljito pretraživanje i analiza dostupnih podataka pomaže u razumijevanju svakodnevnog života u antičkim vremenima i doprinosi razvoju znanstvenog rada i popularnih tekstova.